



COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME
EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS

EUROOPA INIMÕIGUSTE KOHUS

VIIES OSAKOND

OTSUS

VASTUVÕETAVUSE KOHTA

Kaebus nr 42496/05
Arnold TREIAL
versus Eesti

Euroopa Inimõiguste Kohus (viies osakond), olles 18. märtsil 2008 kokku tulnud kojana, kuhu kuuluvad:

Peer Lorenzen, *esimees*,
Snejana Botoucharova,
Karel Jungwiert,
Volodymyr Butkevych,
Rait Maruste,
Mark Villiger,
Mirjana Lazarova Trajkovska, *kohtunikud*,

ja Claudia Westerdiek, *osakonna sekretär*,

võttes arvesse eespool nimetatud kaebust, mis esitati 25. oktoobril 2005, võttes arvesse otsust kohaldada konventsiooni artikli 29 lõiget 3 ning arutada kohtuasja vastuvõetavust ja sisu üheskoos,

võttes arvesse deklaratsiooni, mille kostjariigi valitsus esitas 4. jaanuaril 2008, paludes kohtul kaebus oma menetlusnimistust välja arvata, ning kaebaja vastust sellele deklaratsioonile,

olles nõu pidanud, on teinud järgmise otsuse.

ASJAOLUD

Kaebaja, Eesti kodanik Arnold Treial on sündinud 1932. aastal ja elab Otepääl. Teda esindas kohtus Tartus tegutsev jurist G. Tavits. Eesti valitsust ("valitsus") esindas M. Hion, Välisministeeriumi juriidilise osakonna inimõiguste büroo direktor.

Kohtuasja olud

Kohtuasja olud, nagu osalised need esitasid, võib kokku võtta järgmiselt.

24. mail 1994 võeti kaebaja vahi alla seoses tema suhtes alustatud kriminaalmenetlusega. Ta vabastati vahi alt 20. detsembril 1994. Riigiprokuratuur loobus tema vastu esitatud kriminaalsüüdistusest 15. mail 1995.

30. novembril 1995 esitas kaebaja ametiasutuste vastu tsiviilhagi, nõudes hüvitist saamata jäänud tulu eest, mida ta oleks võinud saada oma põllumajanduslikust tegevusest, kui teda ei oleks ebaseaduslikult vahistatud. Algselt esitati nõue Valga Maakohtusse, kuid Tartu Ringkonnakohus otsustas saata selle lahendamiseks Tartu Linnakohtule.

Seejärel muutis kaebaja oma nõuet viiel korral.

2. mai 1997 otsusega rahuldas Tartu Linnakohus kaebaja hagi osaliselt. Saamata jäänud tulu käsitlev nõue jäeti rahuldamata.

27. jaanuaril 1998 tühistas Tartu Ringkonnakohus linnakohtu otsuse osaliselt ja saatis asja uuesti esimese astme kohtule arutamiseks.

14. jaanuaril 2000 saabusid Tartu Maakohtusse kaebaja uued ametiasutuste vastu esitatud kahjunõuded. 7. veebruari 2000 otsusega lõpetas maakohus nende nõuete menetlemise, mille kohta olid olemas juba jõustunud kohtuotsused.

27. juuni 2000 otsusega rahuldas maakohus osaliselt kaebaja nõude saamata jäänud tulu suhtes.

2. veebruaril 2001 tühistas ringkonnakohus osaliselt esimese astme kohtu otsuse ja saatis kohtuasja samale kohtule uuesti läbivaatamiseks.

20. juunil 2001 jättis Riigikohus ringkonnakohtu otsuse muutmata.

30. märtsi 2004 otsusega rahuldas maakohus kaebaja hagi osaliselt. Oma otsusega mõistis kohus kaebaja kasuks välja 52 724,87 krooni suuruse hüvitise (ligi 3370 eurot) põllumajanduslikust tegevusest saamata jäänud tulu eest.

4. veebruaril 2005 muutis ringkonnakohus esimese astme kohtu otsust selles osas, mis puudutas kaebajale saamata jäänud tulu eest väljamõistetud hüvitise suurust. Ringkonnakohus määras kaebajale väljamakstavaks summaks 56 058,50 krooni (3580 eurot). Kohus võttis muu hulgas arvesse viivitust kahju hüvitamisel ning suurendas kaebajale määratud hüvitise summat 30 protsenti inflatsiooni kompenseerimiseks.

8. juunil 2005 otsustas Riigikohus jätta A. Treiali kaebus menetlusse võtmata.

KAEBUSED

Kaebaja kaebas konventsiooni artikli 6 lõike 1 alusel tsiviilmenetluse ebamõistliku pikkuse peale.

Samuti kaebas ta konventsiooni protokoll nr 1 artikli 1 alusel hüvitise suuruse peale, mille riigisisese kohtu mõistsid kaebajale põllumajanduslikust tegevusest saamata jäänud tulu eest.

ÕIGUSKÜSIMUSED

A. Kohtumenetluse pikkus

Kaebaja esitas kaebuse tsiviilkohtumenetluse pikkuse peale. Ta tugines konventsiooni artikli 6 lõikele 1, milles – käesolevat kohtuasja silmas pidades – nähakse ette järgmist:

“Igaühel on oma tsiviilõiguste ja -kohustuste üle otsustamise korral õigus asja arutamisele mõistliku aja jooksul....õigusemõistmise volitustega institutsioonis.”

Valitsus teavitas 4. jaanuari 2008 kirjaga kohut vastuvõetud ühepoolset deklaratsioonist, mis oli allkirjastatud samal kuupäeval, eesmärgiga nimetatud kaebus lahendada.

Deklaratsioon nägi ette järgmist:

“1. Valitsus märgib, et püüdlused selles kaebuses sõbralikule kokkuleppele jõuda on olnud edukad.

2. Selles olukorras soovib valitsus ühepoolse deklaratsiooniga tunnistada, et võttes arvesse kohtuasja asjaolusid, ei vastanud riigisisese menetluse pikkus konventsiooni artikli 6 lõikes 1 ettenähtud mõistliku aja nõudele.

3. Sellest tulenevalt on valitsus valmis maksuma kaebajale kogusummana 2500 eurot (kaks tuhat viissada eurot). Valitsuse arvates on nimetatud summa piisav, et kompenseerida ja korvata asjakohase menetluse väidetavat pikkust, ning käesoleva kohtuasja puhul mõistlik, võttes arvesse kohtu senist praktikat.

4. Nimetatud summa katab kõik varalised ja mittevaralised kahjud ning kulud ja väljaminekud ning on vabastatud kõigist maksudest, mida võidakse kohaldada. Summa tuleb tasuda kolme kuu jooksul alates konventsiooni artikli 37 lõike 1 punkti c alusel tehtud otsuse väljakuulutamise kuupäevast.

5. Märgime, et EIÕK kohtupraktika kohaselt võib teatud asjaoludel olla kohane konventsiooni artikli 37 lõike 1 punkti c alusel kaebus menetlusnimistust kustutada kostjariigi valitsuse esitatud ühepoolse deklaratsiooni põhjal, ka juhul, kui kaebaja soovib kohtuasja läbivaatamise jätkamist (näiteks *K. K. vs. Soome* (menetlusnimistust kustutamine), kaebus nr 7779/04, otsus 27. novembrist 2007).

6. Märgime samuti, et kohus on pööranud tähelepanu valitsuse deklaratsioonis sätestatud tingimustele ja eelkõige selgele tunnistamisele, et konventsiooni artikli 6 lõikes 1 sätestatud mõistliku aja nõuet ei ole järgitud, ning et kohus on juba eelnevalt arutanud ka teisi sama riigi vastu esitatud kaebusi, mis puudutavad mõistliku aja jooksul asja arutamise õiguse väidetavat rikkumist (näiteks *K. K. vs. Soome* (menetlusnimistust kustutamine), kaebus nr 7779/04, otsus 27. novembrist 2007).

7. Tulenevalt ülaltoodust ja kooskõlas konventsiooni artikli 37 lõike 1 punktiga c leiab valitsus, et käesoleva kohtuasja olud võimaldavad kohtul jõuda järeldusele, et “mis tahes muul põhjusel” ei ole kaebuse menetlemise jätkamine enam õigustatud.

8. Veel enam, puuduvad ka artikli 37 lõikes 1 *in fine* sätestatud üldisemad põhjused, mis muudaks vajalikuks kohtuasja menetlemise jätkamise selle sätte põhjal.

9. Seega teeb valitsus kohtule ettepaneku kaebus menetlusnimistust kustutada.”

11. veebruari 2008 kirjas väljendas kaebaja arvamust, et puudub põhjus kohtuasja menetlusnimistust kustutamiseks, ja palus asja menetlemist jätkata.

Kohus tuletab meelde, et konventsiooni artikkel 37 näeb ette, et kohus võib menetluse igas järgus otsustada kaebuse menetlusnimistust kustutada, kui asjaolud viivad ühele artikli lõike 1 punktis a, b või c sätestatud järeldustest. Artikli 37 lõike 1 punkt c võimaldab kohtul asja oma menetlusnimistust eelkõige kustutada juhul:

“kui kohus teeb kindlaks mis tahes muu põhjuse, mille tõttu ei ole kaebuse menetlemise jätkamine õigustatud”.

Kohus tuletab samuti meelde, et teatud asjaoludel võib kohus kaebuse menetlusnimistust kustutada artikli 37 lõike 1 punkti c alusel kostjariigi valitsuse esitatud deklaratsiooni põhjal, ka juhul, kui kaebaja soovib kohtuasja menetlemise jätkamist.

Selleks tutvub kohus hoolikalt deklaratsiooniga, lähtudes põhimõtetest, mis tulenevad kohtu senisest praktikast, eriti *Tahsin Acari* kohtuotsusest (*Tahsin Acar vs. Türgi*, [GC], nr 26307/95, §-d 75–77, ECHR 2003-VI);

WAZA Spółka z o.o. vs. Poola (otsus) nr 11602/02, 26. juuni 2007; ja Sulwińska vs. Poola (otsus) nr 28953/03).

Kohus on mitmes kohtuasjas, kaasa arvatud Eesti vastu suunatud kohtuasjades kinnitanud oma praktikat isiku kohtuasja mõistliku aja jooksul arutamise õiguse rikkumist puudutavate kaebuste käsitlemisel (nt Frydlander vs. Prantsusmaa [GC], nr 30979/96, § 43, ECHR 2000-VII; Cocchiarella vs. Itaalia [GC], nr 64886/01, §-d 69–98, ECHR 2006-....; Treial vs. Eesti, nr 48129/99, 2. detsember 2003, ning Saarekallas OÜ vs. Eesti, nr 11548/04, 8. november 2007).

Pidades silmas valitsuse deklaratsioonis esitatud mööndusi ning valitsuse ettepanekut hüvitise summa kohta, mis ühtib sarnastes kohtuasjades väljamõistetud summadega, leiab kohus, et kaebuse menetlemise jätkamine ei ole enam õigustatud (artikli 37 lõike 1 punkt c).

Tuginedes eespool toodud arutlustele ja eelkõige arvestades selget ja ulatuslikku kohtupraktikat selles küsimuses, väljendab kohus rahulolu, et inimõiguste austamine konventsiooni ja selle protokollide tähenduses ei nõua kaebuse selle osa edasist menetlemist (artikli 37 lõige 1 *in fine*).

Sellest tulenevalt tuleb kaebus menetlusnimistust kustutada.

B. Kaebus konventsiooni protokoll nr 1 artikli 1 alusel

Kaebaja kaebas samuti hüvitise suuruse peale, mille riigisisesed kohtud mõistsid kaebajale põllumajanduslikust tegevusest saamata jäänud tulu eest. Ta tugines konventsiooni protokoll nr 1 artiklile 1, mis sätestab järgmist:

“Igal füüsilisel või juriidilisel isikul on õigus oma omandit segamatult kasutada. Kellelki ei või võtta tema omandit muidu, kui üldistes huvides ja seaduses ettenähtud tingimustel ning rahvusvahelise õiguse üldpõhimõtteid järgides.

Eelnenud sätted ei piira siiski mingil viisil õigust vajaduse korral kehtestada seadusi vara üldistes huvides kasutamise kontrollimiseks või maksude, maksete või trahvide tasumise tagamiseks.”

Kohus kordab, et kohtu praktika kohaselt võib omand protokoll nr 1 artikli 1 mõistes tähendada kas olemasolevat omandit (vaata Van der Mussele vs. Belgia, 23. novembri 1983 otsus, Seeria A nr 70, p 23, § 48) või vara, sealhulgas nõudeid, mille suhtes võib kaebaja väita, et tal on vähemalt õiguspärase ootus, et need täidetakse (vaata Pressos Compania Naviera S.A. jt vs. Belgia, 20. novembri 1995 otsus, Seeria A nr 332, p. 21, § 31). Selleks et nõue tähendaks vara, peab olema piisavalt tõendatud, et seda saab täita (vaata *mutatis mutandis* Jasiūnienė vs. Leedu, nr 41510/98, § 44, 6. märts 2003).

Kohus märgib, et käesoleva asja puhul ei puudutanud kaebus olemasolevat omandit, vaid saamata jäänud tulu nõuet. Siiski ei pea kohus vajalikuks kindlaks määrata, kas kaebaja nõue oli protokoll nr 1 artiklis 1 sisalduvate tagatiste kohaldamiseks piisavalt tõendatud. Isegi eeldades, et see nii oli, nõustub kohus, et eelmainitud sätte nõuded olid täidetud järgmistel põhjustel.

Kohus rõhutab siinkohal, et kohtu võimalused hinnata kooskõla riigisisese õigusega on piiratud (nt Håkansson and Sturesson vs. Rootsi, 21. veebruari 1990 otsus, Seeria A nr 171-A, p 16, § 47), sest esmajoones tõlgendavad ja kohaldavad riigisisest õigust riigiasutused, eriti kohtud (vaata Lukanov vs. Bulgaaria, 20. märtsi 1997 otsus, Reports of Judgments and Decisions 1997-II, lk 543-44, § 41). Üksnes juhul, kui riigisiseste kohtute tõlgendus on meelevaldne või ilmselgelt vale, võib kohus selle kõrvale jätta (vaata näiteks Bruncrona vs. Soome, nr 41673/98, § 75, 16. november 2004).

Lähtudes poolte esitatud dokumentidest, leiab kohus, et riigisiseseid kohtud on põhjalikult analüüsinud kaebaja kantud kahju ja selle välja arvestanud. Kaebajale määratud summat isegi suurendati 30 protsenti inflatsiooni kompenseerimiseks. Kohus leiab, et riigisiseste kohtute otsustes ei viita miski meelevaldsusele või mõnele ilmselgele veale.

Kohus leiab kogu talle esitatud dokumentatsioonist lähtudes ja niivõrd, kui kaebusega seotud küsimused on kohtu pädevuses, et neist ei nähtu, nagu oleks kaebaja konventsiooni protokoll nr 1 artiklis 1 sätestatud õiguseid rikutud.

Järelikult on kaebus selgelt põhjendamatu ja tuleb konventsiooni artikli 35 lõigete 3 ja 4 kohaselt tunnistada vastuvõetamatuks.

C. Konventsiooni artikli 29 lõige 3

Tulenevalt eeltoodust on asjakohane lõpetada konventsiooni artikli 29 lõike 3 kohaldamine.

Sellest lähtuvalt kohus ühehäälselt:

võtab arvesse kostjariigi valitsuse konventsiooni artikli 6 lõike 1 alusel esitatud kaebust puudutava deklaratsiooni tingimused ning vahendid, millega tagatakse deklaratsioonis märgitud kohustuste järgmine.

otsustab kustutada kaebuse oma menetlusnimistust, niivõrd kui see on seotud ülaltoodud kaebusega, konventsiooni artikli 37 lõike 1 punkti c kohaselt.

tunnistab kaebuse ülejäänud osas vastuvõetamatuks.

Claudia Westerdiek
sekretär

Peer Lorenzen
esimees